

- 5 Бенцаль-Карп'як О. Український Народний Театр ім. І.Тобілевича // Альманах Станіславської землі. У 2-х т. – Т.1. – Нью-Йорк – Торонто – Мюнхен, 1975. – С. 577-579.
6. Ставничий І. З театрального життя у Станіславові // Альманах Станіславської землі. У 2-х т. – Т.1. – Нью-Йорк – Торонто – Мюнхен, 1975. – С. 574-576.
7. Український драматичний театр. У 2-х т. – Т.1. – К., 1967. – С. 414-441.
8. Нове життя. – 1919. – Ч.10.
9. Покутський Вісник. – 1919. – Ч.8.
10. Станіславський вісник. – 1923. – Ч.10.
11. Амаротський театр. – Львів, 1925. – Ч.3.
12. Чорнобіль Р. Щоби справи не пропадали // Альманах Станіславської землі. – Т.2. – Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1985. – С. 161-163.
13. Черепанин М. Музична культура Галичини. – К, 1997.
14. Ревуцький В. В орбіті світового театру. – Київ – Харків – Нью-Йорк, 1995.
15. Лужницький Г., Гаєвський В. Характеристичні риси українського театру і періодизація його історії // Лужницький Г. Вибране. – Івано-Франківськ, 1998. – С. 201-213.
16. Затварська Р. Корифеї галицьких театрів. – Коломия, 1997.
17. Барнич Я. Уривок із спогадів // Наш театр. У 2-х т. – Т. 1. – Нью-Йорк – Торонто – Мюнхен, 1975. – С. 577-579.

Iryna Polyakova, Iryna Deychakivska

THE ACTIVITIES OF THE UKRAINIAN PEOPLE'S THEATRE NAMED AFTER IVAN TOBILEVYCH

The article is devoted to the problem of development of the Ukrainian theatre in Galychyna in the first third of the 19-th century and particularly to the well-known Tobilevych theatre. The objective of the article is to make up a complete picture of the theatre's performance based on contradictory materials belonging to different times. It gives a description of the theatre from its foundation in 1911 and till its reorganization – its unification with the theatre "Zahrava" in a theatrical company named the Kotlyarevsky Theatre in 1938. Detailed and precise periods of its development are given.

Ірина Таран

ОСИП ЗАЛЕСЬКИЙ ТА ГАЛЯ ЛАГОДИНСЬКА-ЗАЛЕСЬКА У КОНТЕКСТІ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ГАЛИЧИНИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

Музична культура людини невід'ємна від культури народу, до якого вона належить або серед якого живе. Однією з ознак нашого сьогодення є відродження духовності – це в першу чергу відродження моральних та естетичних цінностей українського народу, втіленого у різних формах духовної культури, зокрема, й через різностороннє дослідження життєвого і творчого шляху відомих митців, які увійшли в літопис національної музичної культури.

Непересічне значення для розвитку музичної культури Галичини першої половини ХХ століття мали представники музичної еліти, серед яких: Василь Барвінський, Василь Витвицький, Філарет Колесса, Борис Кудрик, Зиновій Лисько, Станіслав Людкевич, Нестор Нижанківський, Роман Придат-

кевич, Антін Рудницький, Роман Савицький, Стефанія Туркевич, Євген Цегельський та інші. Значне пожвавлення діяльності галицьких митців у зазначений період зумовлене загальною активізацією не тільки суспільного, а й музичного життя у більшості культурних центрів, де створювалися численні музичні товариства, різноманітні хорові та театральні колективи, спеціальні навчальні заклади, відбувалося становлення національної виконавської школи.

Актуальним і своєчасним вбачається повернення із забуття імен людей, які будили національну свідомість, виховували молодь у дусі високої моралі та любові до рідної України. Серед них Осип Залеський та Галія Лагодинська-Залеська.

Вони належать до тих діячів музичної культури Галичини, імена яких з відомих причин довгі роки замовчувалися. Про них є лише скупі біографічні відомості, вміщені у “Ukrainians in North Amerika” [1], “Енциклопедії українознавства” [2], “Біографічному словнику Прикарпаття” В.Полека, музикознавчих статтях О.Костюк, П.Медведика, А.Рудницького [3-6]. Окрему інформацію можна отримати з власних спогадів Осипа Залеського та Галі Лагодинської-Залеської [7; 8]. Джерелознавчий аналіз матеріалу засвідчує малу поінформованість щодо досліджуваної проблеми.

Саме тому метою запропонованого дослідження є аналіз творчої та громадсько-просвітницької діяльності відомих діячів музичної культури Галичини першої половини ХХ століття Осипа Залеського і Галі Лагодинської-Залеської як вияв феномена тогочасної музичної еліти.

Музикознавець, композитор, диригент, педагог, багаторічний директор філії Музичного інституту ім. М.Лисенка у Станіславові **Осип Залеський** належить до покоління митців, вихованих на ідеях служіння рідному народові.

Осип Залеський народився 16 квітня 1892 року в селі Тростянець Малий Золочівського повіту (тепер Тернопільська область) [3, с. 169], [7, с. 122]. Батько – Степан був першим учителем у Тростянці, який закінчив тодішню фахову учительську школу, так звану “препаранду”. Його попередниками були “дяковчителі”, тобто дяки, що крім праці в церкві вчили дітей старослов'янського письма і церковних співів. Рід батька походив з козаків, які після занепаду козаччини оселилися в Галичині, де дід батька купив у селі Струтин на Золочівщині водний млин. Прізвище його було Жалоба, а що, мабуть, проживав за лісом, прозвали його Заліським, чи Жалоба-Заліським, і воно, під польським впливом, перейшло на Залеський. Степан Залеський уже не вживав подвійного прізвища, хоча в родині й зберігалася печатка, на якій були три літери СЖЗ (Степан Жалоба-Залеський). Мати – Людвіка походила з багатодітної родини Ілевичів. Її батько був священником у селі Грабківці біля Зборова.

Осип був наймолодшим сином подружжя Залеських. Всього у сім'ї виховувалося п'ятеро хлопців. Життя родини сільського учителя було дуже нелегким. Доводилося добре роздумувати над щомісячним бюджетом, щоб покрити всі витрати, особливо тоді, коли гроє старших синів уже навчалися у Львові та Золочеві. Після виходу батька на пенсію у серпні 1903 року родина переїхала до Золочева. Проте цей переїзд не був щасливим. Після нетривалої хвороби у листопаді 1903 року батько помер. Залишилися мати-вдова з синами, яких треба було прогодувати й зодягнути та покрити шкільні витрати з маленької вдової пенсії. В такому скрутному становищі розпочалося шкільне навчання малого Осипа

І Таран Осип Залеський та Іоанна Лагодинська-Залеська у контексті музичної культури Галичини першої половини ХХ століття

Золочівська гімназія на той час була поважним навчальним закладом, а уроки музики проводилися на належному фаховому рівні. Спів викладав Юзеф Райс, в майбутньому професор музикології Краківського університету. Церковним хором у гімназії керував Ярослав Вербицький, внук композитора Михайла Вербицького.

Осип дуже хотів навчитися грати на скрипці або фортепіано, але мати не мала можливості купити інструмент і платити за навчання. Тоді в шостому класі він зголосився до шкільного духового оркестру, де грав на валторні три роки, тобто до закінчення гімназійної науки. Також великим уподобанням гімназиста було вивчення теорії музики з підручників, які прислав зі Львова брат Тадей, що навчався на філософському факультеті Львівського університету. Українських посібників на той час було мало і їх важко було дістати. З огляду на це учень сьомого класу гімназії Осип Залеський вирішив самостійно опрацювати такий посібник теорії музики і послати його до Музичного товариства ім. М. Лисенка на схвалення. Це було першою спробою написання теоретичної праці майбутнім теоретиком-музикологом і виглядало по-дитячому наївно, але С. Людкевич потім при особистих зустрічах згадував цей рукопис, який він переглядав та подав про нього свої зауваження [7, с. 124].

У старших класах гімназії О. Залеський збирав історичні відомості про українську музику, які використовував у доповідях молодіжного гуртка, а також у школі на лекціях української літератури вчителя Гаврилюка.

Після закінчення Золочівської гімназії у 1911 році він продовжив навчання у Львівському університеті на філософському відділі, вибравши як предмети студій природознавство (ботаніка, зоологія, мінералогія, геологія) й географію, а на третьому році студій ще й музикологію, тому що саме тоді з приходом професора А. Хибінського відкрилася кафедра музикології.

Захоплення музикою привело О. Залеського до студентських лав Вищого Музичного інституту ім. М. Лисенка по класу фортепіано й вищих теоретичних предметів, а також до польської консерваторії, яка хоч і називалася офіційно Консерваторія Галицького Музичного товариства, проте всі предмети викладалися польською мовою. Там він вивчав гру на фортепіано та флейті, співав у хорі, студіював теоретичні предмети у польського композитора і музичного критика професора Станіслава Невядомського. Паралельно співав у хорі “Львівського Бояна” і чоловічому студентському хорі “Бандурист”.

Не дивлячись на велику зайнятість, саме в цей період розпочинається багаторічна журналістська праця Осипа Степановича, яка тривала до останніх днів його життя і відзначилася написанням численних часописних статей на українські та загальномузичні теми.

У 1912-1913 рр. він працював у редакції щоденника “Діло” у Львові. Залучення студентів до журналістики відбувалося за ініціативи редактора Василя Панейка, який таким чином готував фахівців з різних галузей. Журналістська праця дуже сподобалася молодому Осипу, тому поле цієї діяльності весь час розширювалося: вже в 1913-1914 рр. він співпрацював з щоденником “Руслан”, а також став постійним співробітником журналу “Ілюстрована Україна”, головним редактором якого був відомий історик, професор Іван Крип'якевич.

У 1913 році відбулася зустріч Осипа Залеського і Михайла Гайворонського, який учителював у підльвівському селі й доїжджав до Львова, щоб

продовжити музичні студії. Для популяризації своїх перших музичних спроб М.Гайворонський разом із О.Залеським заснували музичне видавництво “Ліра”. Саме у цьому видавництві під псевдонімом О.Тин вийшли друком музичні твори М.Гайворонського на слова Т.Шевченка “Заповіт” та “Бойова пісня” (“Буря зловіща”); фортепіанна партитура до драми М.Старицького “Ой не ходи, Грицю” в музичній обробці М.Лисенка та інші [5, с.487].

Ноти у видавництві переписував відомий нотограф студент Неділько, розмножувала літографічна фірма Андрейчина. Подальші випуски “Ліри” вийшли вже у Відні, друковані в нотодрукарні Редера в Лейпцигу, зокрема, “Пісні Українських Січових Стрільців”, опрацьовані для хору М.Гайворонським під назвою “Над Стрипою”. Згодом цю збірку перевидала Бойова Управа УСС-ів під назвою “Стрілецьким шляхом”.

Після початку Першої світової війни родина Залеських (мати з трьома меншими синами) переселилася у Відень, де О.Залеський продовжив удосконалювати свої знання у Віденському університеті, вивчаючи здебільшого музикологічні предмети у професорів Г.Адлера, Р.Валлашека та доцента Е.Веллеса, який викладав історію візантійської музики, що було вельми цікаво, адже українська музика частково пов’язана з візантійською. Окрім цього він відвідував приватну музичну школу Кайзера, де на капельмейстерському відділі продовжував вивчення курсу гармонії та гри на фортепіано у Л. та В. Кайзерів, а композицію і контрапункт – у професора А.Боскетті. Сам О.Залеський неодноразово жалкував, що не відвідував у Відні “нової школи” модерної музики, на чолі якої стояв А.Шенберг (1874-1951 рр.), який “...зробив “революцію” в науці гармонії і був творцем експресіонізму, конструктивізму і атональності” [7, с.127].

Також О.Залеський вступає до студентського товариства “Січ”, яке гуртувало студентів-українців, що проживали на той час у Відні. При “Січі” створився гурток для розшуку по віденських лікарнях вояків-українців для допомоги порадами або в переписці з ріднею та доставці їм українських друкованих видань. Для хворих також влаштовувалися концерти, які з радістю слухали не тільки вояки-українці. Розповіді на музичні теми проводив Осип Залеський, а виконавцями були: тенор-соліст О.Семенів, який повернувся зі студій співу в Італії, співачка А.Остапчук, молодий піаніст Б. Кудрик та інші.

Громадсько-просвітницька діяльність О.Залеського цього періоду була надзвичайно багатогранною. Продовжувалася плідна співпраця з М.Гайворонським, який був капельмейстером військового оркестру УСС-ів. Як зазначалося вище, саме за сприяння О.Залеського у видавництві “Ліра” вийшов друком збірник пісень Січових Стрільців у опрацьованні М.Гайворонського. В ці роки також з’являються перші композиторські спроби митця. Щоб познайомити іноземців з українським національним гімном “Ще не вмерла

Україна” М.Вербицького та пісню “Не пора” Д.Січинського, О.Залеський зробив їх переклад для фортепіано в чотири руки і видав потім у Львові (“Ліра”, 1923 р.) з анотацією українською, німецькою та французькою мовами.

Активна хорова діяльність (участь у мішаному хорі з членів “Львівського Бояна”, які опинилися на еміграції у Відні) спонукала О.Залеського до написання та музичної обробки багатьох творів для хору: “Наш клич”, “Ми повернемось”, “Крути”, “Поляглим в бою”, “За правду”, “Карпати”, “Початок дня”, “Вечірні настрої”, “Чарівний світ”, “У лісі на Поліссі”, “Похоронні дзвони”, “Жовнярська доля”, пісні УСС-ів тощо.

Не дивлячись на те, що під час Першої світової війни О.Залеський був покликаний до військової служби у австрійську армію, у 1918 році він голосився до Української Галицької Армії. Про цей нелегкий час ним написано декілька спогадів у різних українських журналах й у військовій пресі того часу. Також вийшли друком окремі статті на мистецьку тематику у гижневику “Діло” (“Після столітнього ювілею М.Вербицького”, “Один з жерців української пісні (Ол. Семенів)”, “Уваги і замітки про нашу музичну культуру” та інші [9, с.319].

Демобілізувавшись, Осип Залеський одружився на Гертруді Пальм, яка походила з шведсько-естонського роду. Незабаром у них народилися дві доньки: Лідія та Христина. У 1921 році родина переїхала до Станіслава, де О.Залеський розпочав свою адміністративно-музичну діяльність. Він став співзасновником і директором новоствореної філії Вишого Музичного інституту ім. М.Лисенка. Саме О.Залеський запропонував управі товариства “Боян” пов’язати існуючу з 1902 року в Станіславі музичну школу з Вищим Музичним інститутом ім. М.Лисенка. З цим планом О.Залеський поїхав до Львова для обговорення з Музичним товариством, як власником Музичного інституту ім. М.Лисенка. Голова товариства, радник Дрималик, боячись матеріальної відповідальності, ніяк не погоджувався на відкриття філії. Тільки завдяки безпосередній підтримці Станіслава Людкевича у Станіславі було засновано філію Львівського музичного товариства, яка повністю відповідала за матеріальну сторону музичної школи, що одержала назву “Вищий Музичний інститут ім. М.Лисенка, філія в Станіславі”. Головою філії Музичного товариства збори обрали прокуратора Григорія Онуферка, який жваво цікавився музичним життям, а директором – Осипа Залеського. Інститут помістився у Народному домі, користуючись кімнатами товариства “Бесіда”. Незабаром ідея створення філій музичних інститутів прийнялася дуже швидко, і вони відкрилися в інших містах Галичини. Власне Музичні інститути не тільки розбудували українське шкільництво, але й були осередками музичного життя на західноукраїнських землях.

З початком шкільного 1921/1922 навчального року у станіславській філії Вищого Музичного інституту ім. М.Лисенка були відкриті класи фортепіано, скрипки, солоспіву та теоретичних предметів. Учительський склад був таким: клас фортепіано – С.Левицька-Замора і С.Мішкевич; клас скрипки – О.Вислоцький, урядовець дирекції залізниць у Станіславі, добрий скрипаль та педагог, колишній учень О.Шевчика; клас солоспіву – також С.Левицька-Замора, яка мала для цього необхідні кваліфікації; клас духових інструментів і теоретичні предмети – О.Залеський. Уже в перший рік до музичної школи було записано велике число учнів (понад 150). Навчання проводилося за планами львівської централі, на піврічні та річні іспити приїжджав делегат централі – інспектор Музичних інститутів доктор С.Людкевич або директор центрального Інституту В.Барвінський чи інший учитель централі.

З плином часу до філії Вищого Музичного інституту ім. М.Лисенка у Станіславі почали прибувати нові учительські кадри. У 1922 році на місце С.Левицької-Замори, яка виїхала в Полтаву, прийшла Галя Лагодинська, що отримала блискучу піаністичну освіту.

Відома піаністка, музична діячка, письменниця і педагог **Галя Лагодинська-Залеська** народилася 29 листопада 1900 року у містечку Делятині в родині доктора Миколи Лагодинського, адвоката і посла до Віденського парламенту.

Початкову освіту отримала вдома, так як батьки не хотіли посилати своїх дітей до польської школи. У сім'ї Лагодинських також підросла сестра Ярослава-Олександра (1903-1936 рр.), у майбутньому відома авторка поезій та оповідань з гуцульського життя, яка виступала в літературі під псевдонімом Леся Верховинка та друкувалася в журналах "Молода Україна", "Нові шляхи", "Світ дитини", що виходили у Львові в 20-х роках [3, с.62].

Навчання Галя Лагодинська закінчила у Львові в гімназії Святих Сестер Василіянок. Одночасно вивчала в Музичному інституті ім. М.Лисенка гру на фортепіано у професора М.Криницької, теоретичні дисципліни – у професора С.Людкевича. В 1921 році вона виїхала до Відня для подальшого навчання. Музикологічні предмети студіювала у Віденському університеті та приватній музичній школі Кайзера, а також додатково навчалася гри на фортепіано у піаністки Софії Дністрянської (з Рудницьких), учениці знаменитих Єжи Лялевича й Емілі фон Зауера у віденській Майстершule.

Розповіді про роки свого навчання у Відні Г.Лагодинська-Залеська представила у статті до журналу "Овид" – "Мій спогад про Софію Дністрянську" (Чикаго. – Овид. – 1957. – Ч.4) [8, с.372].

Після закінчення музичних студій у Відні Галина Лагодинська повернулася в Галичину. Протягом багатьох років вона працювала вчителькою гри на фортепіано у різних філіях Музичного інституту ім. М.Лисенка: Станіславів (1923-1929 рр.), Дрогобич (1929-1931 рр.), Коломия (1931-1941 рр.), знову Станіславів (1941-1944 рр.).

Згадуючи тогочасне життя в Галичині, Г. Лагодинська-Залеська через багато років писала: "... люди з великою любов'ю ставилися до музики і це

відчувалося увесь час та на кожному кроці. Майже не було української родини в місті чи селі, що не стояла б у тісному контакті з музичним життям. Одні співали, другі грали, інші диригували або організовували музичні імпрези – і все те з власної волі й охоти, без ніякого примусу й обов'язку – а всі разом не пропускали ні одної події, щоб участю в ній засвідчити свою любов до музичного мистецтва” [8, с.382]. “Я взялася з запалом до праці, бо й було з ким працювати. Більшість учнів були талановиті, і, що найважливіше, любили музику та пильно працювали так, що на добрі наслідки нашої обопільної праці не треба було довго чекати. Вже перші іспити і пописи показали поступи учнів, а це було заохотою і для них, і для мене до ще більшої наполегливої праці. Ще сьогодні маю в пам'яті всіх тих моїх учнів, їхній образ так виразно рисується в моїх спогадах, що інколи неначе живими бачу їх перед собою” [8, с.373].

Серед великої когорти учнів Галини Лагодинської-Залеської слід виділити таких: Маруся Витвицька-Сливинська (в США); Люба Коссак-Баб'юк (багаторічний професор Львівської консерваторії ім. М.Лисенка); Надя Недільська (викладач Музичного інституту у Філадельфії); Леся Шипайло (в США); Юрій Новодворський (довголітній завідувач фортепіанного відділу Івано-Франківського музичного училища ім. Д.Січинського); Любомир Ковалів (загинув у роки війни); Ярослав Турянський (в США), Надя Корвацька (в Коломиї), Наталія Степаняк (загинула в роки війни), Дарія Михайлів-Славнича (в Івано-Франківську), Оксана Яремич (в США) та багато інших [10, с.159].

Окрім цього, Г.Лагодинська часто виступала із сольними концертами, про що свідчать афіші того часу. У газеті “Діло” за 1927 р. вміщено статтю Василя Барвінського “Концерт Галі Лагодинської”, де написано: “Першу спробу утвердитися перед публікою на самостійному концерті, що відбувся на початку грудня 1927 році у Станіславові, мала піаністка Галя Лагодинська. Її концертна програма складалася з творів: Й.Брамс “Рапсодія Es Dur”, Р.Шуман “Новелетта fis moll”, Л.Бетовен “Соната As Dur”, Ф.Шопен “Скерцо сіс moll”, декілька мініатюр українських композиторів”. Цей виступ В.Барвінський вважає цілком вдалим і висловлює побажання, щоб талановита піаністка “продовжувала свою працю і змагання на тім шляху, що особливо в початках не все вистелений рожами” [11].

Окремо слід згадати про велику кількість концертів, які проводилися на честь вшанування великих композиторів. Так, наприклад, музичний вечір 26 грудня 1925 року був присвячений творчості Й.С.Баха: “...на вечорі прозвучали фортепіанні та скрипкові твори, солоспіви, виконані учнями Інституту (М.Островецька, Арсентівна, М.Лепкий) та його учителями (Г.Лагодинська, Мандичевські). Реферат про Баха виголосив директор Інституту Осип Залеський” [9, с.120].

Маючи закінчену музичну освіту, Г.Лагодинська не переставала вдосконалюватися як піаністка і тому доїжджала у Львів на лекції знаного піаніста Егона Петрі, який у 1930-1932 роках проводив у багатьох європейських містах майстеркурси, поширюючи піаністичну систему Ф.Бузони. Також вона багато працювала на радіо, зокрема, для запису концертних програм, зданих у 1936-1937 рр. до СУПрому для радіотрансляцій [12, с.64].

На жаль, праця "на щоденний хліб" не дала змоги Г.Лагодинській присвятитися виключно піаністичному мистецтву, але вона часто виступала на концертах як піаністка та концертмейстер співаків-солістів.

У кінці 30-х років закінчилася спільна творча співпраця Осипа Залеського та Галі Лагодинської у філії Музичного інституту ім. М.Лисенка в Станіславові. Попереду для обох музикантів були найважчі воєнні роки випробувань. Розпочалася їх мандрівка по широкому світу, проте вони ні на мить не припиняли своєї музично-просвітницької діяльності.

Так, у 1939-1941 рр. Осип Залеський працював у Ерфурті в Німеччині, а з 1941 по 1944 рр. вчителював у гімназії м. Ярослав, де також був другим диригентом "Ярославського Бояна" та деякий час директором ярославської філії Музичного інституту ім. М.Лисенка [13, с.136-142].

З 1944 року на еміграції в Німеччині Осип Залеський вчителював у таборових українських гімназіях: спочатку в таборі для ДП в Шляйсгаймі, а згодом у Мюнхені в українській таборовій організації. В часи примусової таборової мандрівки, на жаль, у 1946 році померла перша дружина Осипа Залеського. Після довгих поневірянь він з обома доньками у 1950 році емігрував до США і поселився в місті Буффало.

Саме в США група колишніх педагогів Музичного інституту ім. М.Лисенка у 1952 році заснувала Український Музичний інститут Америки, директорами якого в різні роки були Роман Савицький, Володимир Цісик, Зиновій Лисько. Цей інститут був створений за взірцем львівського. Крім центрального закладу в Нью-Йорку він мав філії в одинадцяти містах США і об'єднав численних українських музикантів. У філії Музичного інституту в Буффало після багатьох років знову зустрілися Осип Залеський та Галя Лагодинська.

Слід додати, що після 1944 року Г.Лагодинська виїхала на еміграцію спочатку до Відня, а потім до Аргентини, де у Буенос-Айресі викладала фортепіано у музичній школі при монастирі оо. Василіян. Влітку 1955 року переїхала до Америки у місто Буффало. Працювала вчителькою гри на фортепіано та управителькою відділу Музичного інституту в Нью-Йорку. Восени того ж року вона вийшла заміж за професора Осипа Залеського.

Окрім багаторічної праці піаніста-педагога, Г.Лагодинська-Залеська плідно працювала на літературній ниві, пишучи рецензії, статті, нотатки, спогади-сильветки про українських та іноземних митців-музикантів, які друкувалися в журналі "Овид". Це, зокрема: "Микола Фоменко" Овид,

І Таран Осип Залеський та Галина Лагодинська-Залеська у контексті музичної культури Галичини першої половини ХХ століття

1957. – Ч.10; “Володимир Грудин” – Овид, 1958. – Ч.1; “Зиновій Лисько” – Овид, 1958. – Ч.7; “Василь Безкоровайний” – Овид, 1958. – Ч.9; “Андрій Гнатишин” – Овид, 1959. – Ч.1 та інші.

Г.Лагодинська-Залеська є автором повісті “До сонця, до волі”, яка вийшла у 1960 році накладом видавництва М.Денисюка і була дуже прихильно зустрінута читачами та критиками. У журналі “Новий світ” (Канада) було надруковане її історичне оповідання з часів боротьби УПА “Ліс”, що отримало нагороду на літературному конкурсі СФУЖО в 1960 році. З цієї тематики був також надрукований в журналі “Овид” нарис “Із днів грози” [7, с.134].

Галина Лагодинська-Залеська померла в Буффало 21 червня 1964 року. Осип Залеський пережив дружину майже на 20 років (помер 13 березня 1984 року в Буффало), проживаючи у власному помешканні за адресою: 328 Mills St., Buffalo, NY. 14211.

Всі свої сили він віддав вірному служінню власному народу, присвятивши останні роки життя музичній громадсько-просвітницькій роботі.

Навіть будучи вже у поважному віці, невтомний трудівник-митець продовжував плідно працювати. Вже на американській землі О.Залеський відновив своє музичне видавництво і видав декілька власних творів для хорів і соло: “Похорон жовніра”, “Посланіє” (сл. Т.Шевченка), “Чигирин”, “Листопад” (сл. Р.Купчинського), “Полудне” (сл. І.Франка), “Досвітні огні” (сл. Лесі Українки) тощо. Також у журналі для дітей “Веселка” свого часу було надруковано багато пісень для дітей: “Учітеся”, “Соняшник”, “З вечірніх мелодій”, “Ой, хмариться”, “Тече вода”, “Червона калина”, “Привіт мамі”, “Рідна Матуся” та інші.

Вийшли друком теоретичні праці Осипа Залеського, такі як: “Короткий начерк історії української музики” (Філадельфія: Америка, 1951); підручник з теорії музики “Загальні основи музичного знання” (Нью-Йорк: Говерла, 1958); “Життя й творчість Миколи Лисенка” (Вінніпег: Новий шлях, 1959); вправи і пісні для вивчення музичної грамоти “Музичний диктант” (Буффало, 1961); “Українська гімназія в Ярославі” (Чикаго, 1966); “Мала українська музична енциклопедія” (Мюнхен, 1971) та інші.

Проте багато музичних композицій О.Залеського лежать у рукописах в сімейному архіві, такі як обробки пісень УСС-ів, хорові твори для чоловічого, мішаного чи жіночого або дитячого хорів тощо.

Підсумовуючи викладене вище, слід підкреслити вагомий внесок Осипа Залеського та Галини Лагодинської-Залеської у розвиток музичної культури Галичини першої половини ХХ століття. На жаль, більш детальне вивчення їх спадщини ускладнюється відсутністю в Україні необхідних джерелознавчих розвідок. Можливо тепер, коли обставини змінилися, вдасться розшукати матеріали, за допомогою яких можна буде більш ґрунтовно вивчити діяльність

подружжя Залеських, яке всі сили віддавало для потреб музичної освіченості й духовного піднесення рідного українського народу.

1. Ukrainians in North America. A Biographical Directory. Champaign, Illinois, 1975. – С.374-375.
2. Енциклопедія українознавства / Ред. В.Кубійович. – Львів: Молоде життя, 1993. – Т.2. – С.730; Т.4. – С.1252.
3. Полек В. Біографічний словник Прикарпаття – Івано-Франківськ. – Додаток до “Нового часу”, 1993-1995. – Зошит II. – 272 с.
4. Костюк О. Осип Залеський – музиколог, композитор, педагог // Альманах Станіславівської землі. – Т.1. – Нью-Йорк–Париж–Торонто, 1975 – С.571-573.
5. Медведик П. Діячі української музичної культури / Матеріали до бібліографічного словника // Записки НТШ. Том ССXXXII. Праці музикознавчої комісії. – Львів, 1996. – С.486-487
6. Рудницький А. Українська музика. Історико-критичний огляд. – Мюнхен: Дніпрова хвиля, 1963. – С.141
7. Залеський О. З мого життя // Альманах Станіславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станіславова і Станіславщини. – Т.ІІ. – Нью-Йорк–Париж–Торонто, 1985. – С.122-134
8. Лагодинська-Залеська Г. З музичного життя Коломиї // Над Прутом у лузі .. Коломия в спогадах / Ред. З.Книш. – Торонто: Срібна сурма, 1962. – С.371-382.
9. Черепанин М. Музична культура Галичини. – К.: Вежа, 1997. – 325 с
10. Баб'юк Л. З музичного життя Коломиї // Музика Галичини. Т.ІІ. – Львів: Сполом, 1999. – С.149-164.
11. Діло. – 1927. – Ч.286.
12. Кашкадамова Н. Фортеп'яне мистецтво у Львові. – Тернопіль: Астон, 2001. – 400 с.
13. Дула М. Ярослав у роках 1927-1941 і його музичне життя // Ярославщина і Засяння: Збірник. – Нью-Йорк–Париж–Торонто, 1986. – С.136-142.
14. Залеський О. Короткий нарис історії української музики. – Філадельфія: Америка, 1951. – 20 с.

Iryna Taran

OSYP ZALESKYJ AND HALYNA LAHODYNSKA-ZALESKA IN THE CONTEXT OF HALYCHYNA'S MUSICAL CULTURE IN THE FIRST PART OF XX CENTURY

The research deals with the analysis of creative, public and educational activity of the famous figures of Halychyna's musical culture of the first part of XX century Osyyp Zaleskyj and Halyna Lahodynska-Zaleska.

Уляна Молчко

ВИНИКНЕННЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ МУЗИЧНОГО ЖУРНАЛУ “БОЯН”

У часи становлення незалежної України особливого значення набувають дослідження, присвячені вивченню призабутих сторінок музичної спадщини Галичини. Мистецьке життя нашого краю на початку ХХ ст. розвивалося в складних умовах соціально-політичного гноблення: спочатку Австро-Угорщина, а потім Польща гальмували розвиток національної культури. Роки пацифікації і наруги над усім українським ставили перед провідною